

การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน
โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
**Learning Management On Buddhist Subject Of Teachers
Based On Sarniyadhamma 6 at Phrapariyaditdham General
Education Schools Kalasin Province**

พระปลัดวรรณ ญาณวโร (สุวรรณเพ็ง)¹,
รัชณี จรุงศิริวัฒน์², วิทยา ทองดี³ และ อุทัย วรเมธีศรีสกุล⁴
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3,4}
Phra Paladwanthana Yanawaro (Suwannapheng)¹
Ratchani Charungsirawat², Vitthaya Thongdee²
and Uthai Woramethisisakul⁴
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
KhonKaen Campus, Thailand^{1,2,3,4}
Corresponding Author; E-mail:wantanana60@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและประสบการณ์ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลัก

* ได้รับบทความ: 2 ตุลาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562
Received: October 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

รณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test independent) และการทดสอบเอฟ (F-test) แตกต่างอย่างมีนัย

ผลการศึกษาพบว่า

การจัดการเรียนรู้อาจารย์พระพุทธรูปของครูผู้สอน โดยใช้หลักสารณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านทฤษฎีสามัญญตาการมีความคิดเห็นร่วมกันเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านเมตตาวิจิตรกรรมการพูดแต่สิ่งที่ดีงาม ด้านเมตตาการุณยธรรมทำสิ่งใดด้วยความปรารถนาดี และด้านสาธารณโภคีการจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง ด้านศีลสามัญญตาความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย และด้านเมตตาโมกกรรม การสร้างความประทับใจด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ตั้งจิตปรารถนาดี ตามลำดับ

การจัดการเรียนรู้อาจารย์พระพุทธรูปของครูผู้สอน ใช้หลักสารณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในเขตพื้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกันความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกันความสามัคคีความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นสร้างขวัญและกำลังใจการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพนับถือกันในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วิชาพระพุทธรูป; หลักสารณียธรรม 6

Abstract

The aims of this research were: to study the conditions of learning management in the subject ‘Buddhism’ of the teachers by using VI Sāraṇīyadhamma (virtues for fraternal living) of Phrapariyatti-dhamma schools (general education) in Kalasin province; 2) to compare the learning management as mentioned based on the status, positions and experiences of the samples; 3) to study the suggestions to develop the above mentioned learning management. The samples of this research included the administrators and teachers and the statistics used were: Frequency, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent) and f-test.

The research results were as follows:

The statistic score of the conditions of learning management in the subject ‘Buddhism’ of the teachers by using VI Sāraṇīyadhamma (virtues for fraternal living) of Phrapariyatti-dhamma schools (general education) in Kalasin province in overall was at a high level. The scores of all studied aspects were the same; the highest score can be seen in the aspect of *Diṭṭhisāmaññatā* (to be endowed with right views along with one’s fellows, openly and in private), to have the mutual opinion as the important principle to liberation, followed by *Mettāvacīkamma* (to be amiable in word), *Mettākāyakamma* (to be amiable in deed), *Sādhāraṇabhogitā* (to share any lawful gains with virtuous fellows), *Sīlasāmaññatā* (to keep without blemish the rules of conduct along with one’s fellows, openly and in private) and *Mettāmanokamma* (to be amiable in thought, openly and in private) respectively. The comparative statistic scores of the learning management in the research are were indifferent in both overall and each aspect perspectives.

The suggestions to develop the learning management in the studied schools are that the schools should promote good culture in schools, especially respect for each other, kindness, generosity, unity, good behavior, goodness, mutual discipline, acceptance to the opinions of others, morale and encouragement, expression of honesty, honesty to the duty, helping colleagues willingly, polite behavior, respect in working together in educational institutions; this will bring benefits in improving and developing the work of school administrators and teachers to be more effective.

Keywords: Buddhist Subject 6; Saraniyadhamma Doctrines 6

บทนำ

การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยศีลธรรม เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ที่กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อศึกษาต่อเนื่องจากระบบการเรียนรู้พระพุทธศาสนาungทำให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติตลอดถึงสนองนโยบายที่คณะรัฐบาลปัจจุบันได้รณรงค์ให้คนไทยได้ประพฤติปฏิบัติในค่านิยมหลักความเป็นไทย 12 ประการพระสงฆ์จึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องศีลธรรมและคุณค่าของความเป็นไทยนั้นปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์เข้าไปช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา อบรมศีลธรรม จรรยา สอนธรรมศึกษา และร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามความประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนตามเวลาอันสมควร นักเรียนได้รับความรู้ตามหลักปรีชา แต่ยังคงขาดการปฏิบัติ และทักษะในการดำเนินชีวิตตามแนวทางวิถีพุทธซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านพระพุทธศาสนา จึงจะได้รับผลครบตามหลักปรีชาปฏิบัติ ปฏิเวธ

การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นการเรียนวิชาควบคู่กันไปกับอาชีพจัดเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกายและใจ การศึกษาเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้สอนก็ต้องมีหลักการศึกษาของพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ 1. หลักปรีชา คือได้ศึกษาพุทธประวัติ พระธรรมวินัยของพระพุทธองค์มาอย่างลึกซึ้ง 2. หลักปฏิบัติ สามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตของตนเองได้ 3. หลักปฏิเวธ เห็นผลของการปฏิบัตินั้นในขณะเดียวกันในการเผยแผ่หรือการสอนของพระพุทธองค์ ผู้สอนต้องยึดหลักของการสอน 3 ประการ (KAP) คือ 1. สอนให้ได้ความรู้ (Knowledge) 2. สอนให้ผู้เรียนศรัทธาใคร่ปฏิบัติงาน (Attitude) 3. ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริงของการปฏิบัติธรรม (Process) เพราะฉะนั้น การสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ได้รับผลนั้นต้องมีทั้งภาคปรีชาและภาคปฏิบัติที่ผ่านมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำหลักสูตรวิชาการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและหนังสือสำหรับใช้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรขั้นบันได ครบทุกชั้นโดยเน้นให้ผู้สอนใช้กระบวนการ

สอน นอกจากนี้ได้สนับสนุนให้มีการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและฝึกอบรมพระสงฆ์เข้าไปเป็นพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียน จากการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า นักเรียนหลังจากได้เรียนธรรมะจากพระสอนศีลธรรมแล้วสามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ตั้งใจฟังคุณครูสอนและมีความตั้งใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำให้เรื่องที่ดีๆ อย่างคล่องแคล่วว่องไว

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์ เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐบาลกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญชั้นเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2514 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 (ที่ใช้ในปัจจุบัน) ซึ่งมีมูลเหตุมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้นมา เรียกว่า มัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม ความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุสามเณรเรียนมากขึ้น ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษา จึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนแห่งนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดังฆมนตรี้และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอนสมทบในตัวประโยคชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาและเมื่อสอบได้แล้วก็ยังจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุสามเณรนิยมเรียนกันมากแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่างๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารธรรมและบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุสามเณรต่างมุ่งศึกษาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารธรรมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของ

การศึกษาทางโลกอยู่ ดังนั้น แม่กองธรรมสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษา สามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษาพ.ศ. 2507

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นพุทธวิธีในการจัดการความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งหลักธรรมหนึ่งที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง ทำให้หมู่ชนเกิดความรักสามัคคีปรองดองกันเรียกว่าหลัก “สาราณียธรรม” (Tripitaka : Thai version/12/492/531-532) หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เมื่อพิจารณาความหมายตามศัพท์และความหมายของสาราณียธรรม หมายถึง ธรรมหรือหลักความดีงามที่เมื่อบุคคลได้ปฏิบัติต่อกันและกันในสังคมแล้ว ย่อมทำให้เกิดความระลึกถึงหรือให้ความรู้สึกที่ดีต่อกันในหมู่ชน ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเป็นหลักคำขู่ให้สังคมเกิดความร่มเย็นสงบสุขและมีความรักใคร่ปรองดองสมานฉันท์ซึ่งนับว่าเป็นพุทธสันติวิธีที่ช่วยให้ความขัดแย้งลดระดับความรุนแรงลงและยังเป็นแนวทางป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Human being is social animal) มนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมวดหมู่ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวตามลำพังแต่อย่างใด เนื่องจากมนุษย์ต้องทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและแต่ละชีวิตต่างก็ต้องการที่จะเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอสังคมจึงเป็นแหล่งรวมศูนย์ทางความคิดที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา เพื่อแสวงหาคำตอบทุกอย่างให้กับตนเองสังคมในทุกระดับชั้นเป็นแหล่งรวมคนหลายๆคนเข้าด้วยกันซึ่งในจำนวนผู้คนเหล่านั้น แต่ละคนต่างก็มีชีวิต มีจิตวิญญาณมีความรู้สึกนึกคิดและมีจุดหมายปลายทางที่แตกต่างกันออกไป

ทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ 6 ประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า “สาราณียธรรม 6” ซึ่งมีความหมายว่าหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วยหากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมธรรมทั้ง 6 ประการ ไปใช้อยู่ตลอดเวลา หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักพื้นฐานของชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิเพื่อศานติ

สุขของคนในสังคมจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เพราะเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่เด็กเรียนทุกคน หากผู้บริหารประเทศ นักธุรกิจและนักการเมืองมีและใช้คุณธรรมจริยธรรมย่อมจะนำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองและประชาชนสุขสันต์ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำมาประยุกต์ใช้ในยุคสังคมปัจจุบันที่มีแต่ความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดความสามัคคี และการสร้างสัมพันธ์มิตรกับเพื่อนร่วมงาน พรรคพวก เพื่อนฝูง สมาชิกในหมู่คณะ และพี่น้องในครอบครัว ไม่ว่าองค์กรใดก็ตาม การใช้หลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี 6 หรือที่เรียกว่า “สาราณียธรรม 6” (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี) มาเป็นหลักปฏิบัติ จะได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาโดยมีผู้บริหารเป็นพระภิกษุซึ่งเป็นผู้ที่ศึกษาหลักพุทธธรรมมาแล้วเป็นอย่างดีจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้อริยธรรมของครูผู้สอนโดยใช้หลักสาราณียธรรมสู่การปฏิบัติสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากลในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากนโยบายดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่นำหลักธรรมเป็นเหตุเป็นผลธรรมที่ระลึกถึงกันธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีมาใช้ในการพัฒนาองค์กรหลักสาราณียธรรม 6 หลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุขความสันติความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวงเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาและสนใจศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการนำหลักหลักสาราณียธรรม 6 ดังกล่าวไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในเชิงวิชาการสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อริยธรรมของครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาพัฒนาใช้ให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและประสบการณ์แตกต่างกันอย่างไร

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย” เป็นรูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Methodology) กับ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีระเบียบและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดหัวข้อปัญหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัย
3. กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
4. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย
5. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
6. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้วิจัย (Try out)
7. ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล
8. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
9. สรุปและรายงานผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

1) การประยุกต์การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทฤษฎีสามัญญตา (การมีความคิดเห็นร่วมกันเป็นหลักที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น)มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติที่จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้นั้นบุคลากรทุกๆ คน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน จำเป็นต้องอาศัยความสามัคคีหากมีอุปสรรคหรือปัญหาที่ต้องช่วยกันแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านต่างๆ อีก 5 ด้าน ในหลักสาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมาก เพราะการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาใช้กับการจัดการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทุกคนรู้หน้าที่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ลำเอียง ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ และหากพิจารณารายด้านสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1) ด้านเมตตาทายกรรม (ทำสิ่งใดด้วยความปรารถนาดี) จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุดใจจิตมโน (จารประเดิม) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อด้านเมตตาทายกรรม อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการนำหลักสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตาทายกรรม โดยครูผู้สอนมีความเอาใจใส่ในการทำงาน กระตือรือร้นเมื่อมีปัญหาก็พร้อมที่จะแก้ไข มีความยินดีและหวังดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ และมีความตั้งใจทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่ตาม

ระเบียบอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านเมตตากายกรรม ผู้บริหารมีการสร้างความประทับใจทางกายภาพ ช่วยเหลือภาระงานของผู้ร่วมหมู่คณะ ด้วยความเต็มใจแสดงกายภาพการสุภาพ เคารพนับถือกัน

2) ด้านเมตตาวจีกรรม (การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม) จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุดใจจิตมโน (ผาร ประเดิม) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสารานุกรม 6 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อด้านเมตตาวจีกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงด้านเมตตาวจีกรรม เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พูดจาสุภาพอ่อนหวาน ยิ้มแย้มด้วยไมตรีจิต ไม่พูดทำร้ายจิตใจผู้อื่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รู้จักถนอมน้ำใจเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจให้คำแนะนำหรือทักท้วงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง และผู้บริหารใช้วาทศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่างๆ ดังนั้นการใช้คำพูดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารกัน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่หลักใช้หลักสารานุกรม 6 ได้อย่างเหมาะสม

3) ด้านเมตตามโนกรรม (การสร้าง ความประทับใจด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ตั้งจิตปรารถนาดี) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัด

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุดใจจิตมโน (ฆารประเดิม) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสราณียธรรม6ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อด้านเมตตามโนกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมตตามโนกรรมนั้นได้กล่าวถึงความเสียสละต่องาน เอาใจใส่กับงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตความเป็นกลางไม่ลำเอียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aphonrat Lertphairod (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารตำบลหนองกรดจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำหลักสราณียธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมคือ สร้างความสามัคคี กลมเกลียวให้เกิดขึ้นทั้งกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายประชาชนเพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมกันพัฒนา และการรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ ผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมอุทิศตนเพื่องานและผู้บริหารได้บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลางไม่ลำเอียง บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีความโลภใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

4) ด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระ

ปรียัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุดใจจิตมโน (ฆารประเดิม) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อด้านสาธารณโภคีอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาด้านสาธารณโภคีเป็นการจัดและใช้สอยสาธารณูปโภค มีการจัดสรรสวัสดิการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน ใช้งานเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการบริการด้านสาธารณูปโภคแก่ชุมชนด้วยความจริงใจ เพื่อเป็นการเชื่อมสัมพันธ์กับชุมชนให้มีความใกล้ชิดและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aphonrat Lertphairod (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารตำบลหนองกรดจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำหลักสาราณียธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมคือ การส่งเสริมการมีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วม และ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าการนำหลักสาราณียธรรม 6 ด้านสาธารณโภคีเป็นการบริหารสถานศึกษามีการจัดสรรสวัสดิการ หรือการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหารโดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติที่ประชุมที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่ การบริหารสถานศึกษามีการพัฒนาสถานศึกษาให้บริการด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

5) ด้านสี่สามาณูญตา (ความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 4.43$) สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุดใจจิตมโน (धारประเดิม) ได้ศึกษาการใช้หลักใช้หลักสราณียธรรม6ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อด้านศีลสามัญญตาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโ (มีนุสรณ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสราณียธรรม 6 : กรณียศึกษา เทศบาล ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่า มีการบริหารงานตามหลักสราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งด้านศีลสามัญญตาเป็นความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัยทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนยินดีรับฟังข้อเสนอแนะที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพัฒนาตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช่อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ และผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ ก็ยินดีจะปรับปรุงตนเองปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระดณยอนาวีโล (บุญสาร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณียศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าบุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติคือเป็นผู้มีคุณธรรมในการบริหารจัดการและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงทำให้บุคลากรครูมีขวัญกำลังใจที่ดีและนักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพบเห็นเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา

6) ด้านทฎิสามัญญตา (การมีความคิดเห็นร่วมกันเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัด

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) โดยด้านทฤษฎีสามัญญตา เป็นกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลกรทุกฝ่ายในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งหากมีปัญหามีการประชุมและแก้ไขปัญหาหารือกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanjana Pimsuk (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน เมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหาจะมีการประชุมแก้ไขปัญหาหารือกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารงานมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง และยอมรับได้ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหาและการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารงานโดยมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา ชูสังข์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา” พบว่าภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธศาสนากล่าวถึงภาวะผู้นำ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของธรรมราชาและลักษณะของเทวราชา หลักธรรมในพระไตรปิฎกที่ผู้นำควรมีและควรนำไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร อธิปไตย สังคหวัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม อคติสัปปุริสธรรม อปรีหานิยธรรม และสาราณียธรรม นอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่นในผลการศึกษายังพบว่าผู้นำที่มีปัญหาในการบริหารงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมดังกล่าวเป็นประการสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้มีทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่หลากหลาย จึงนำเสนอข้อคิดสำหรับผู้วิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 เป็นต้น
- 3) ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับหลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ ด้วย
- 4) ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย เรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้นำหลักสาราณียธรรมที่เป็นหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งด้วยความเมตตาเอาใจใส่ในการทำงาน กระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหา มีการใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน เป็นมิตรกับเพื่อนร่วมงานไม่อิจฉา นินทา กัน สนับสนุนเพื่อนร่วมงาน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละต่องาน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สะท้อนให้เห็นว่าหากโรงเรียนได้มีการส่งเสริมให้มีการนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปปรับให้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนสอนก็จะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพทั้งด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

References

- Kanjana Pimsuk. (2016). *Application of the Principles of the Dhamma in the management of school administrators Educational institutions under the office of KhonKaen Primary Education Area Office 1*. Buddhist Thesis Master of Arts. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Aphonrat Lertphairod. (2011). *The satisfaction of people towards public service according to Saraniyatham, Nakhonsawan Province*. Master of Science, Master of Arts, Master of Public Administration, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.